

Типы призывку

мужской род	женский род	средний род	множné číslo
богат	богата	богато	богаты
нов	нова	ново	новы
хорош	хороша	хорошо	хороши

Někdy přízvuk kolísá: добр, -а, -о, добры, высок, -а, высоко, высоки; нужен, -а, -о, нужны aj.

Končí-li kmen na několik souhlásek, vkládá se zpravidla **vkladné -о-** (před к): крепкий — крепок, близкий — близок, тонкий — тонок, nebo **-е-** (po měkké souhlásce, po šerlavé a před н): бойкий — боек, горький — горек, прочный — прочен, бедный — беден, скромный — скромн, длинный — длинен. Od důstojný je krátký tvar **достоин**, -йна, -йно, -йны.

Krátké tvary se používají v **přísudku**, a to

- a) jestliže jde o vyjádření dočasného příznaku: Отец болен (нынi) na rozdíl od věty Отец больной (stále);
- b) jestliže na přidavém jménu závisí další větný člen: Урал богат ископаемыми;
- c) jestliže přísudek stojí před podmětem: Высок уровень развития промышленности;
- d) je-li podmětem zájmeno всё, это; Это известно; Всё понятно;
- e) ve spojení s příslovcí как, так: Как он интересен; Она так мила. (S **какой** a **такой** se pojí složený tvar: Какой он интересный; Она такая милая);
- f) při vykání: Вы очень любезны; Вы были больны?
- g) po rozkazovacím způsobu slovesa **быть**: Будь здоров; Будь счастлив; Будьте внимательны!
- h) pro označení nadměrné míry vlastnosti: Пальто широко; Отец стар.

Některá přídavná jména se používají převážně v přísudku ve specifikovaném významu a mají zde **pouze krátký tvar**:

нужен, -а, -о, -ы, (potřebuji): Нам нужен новый завод;
должен, -а, -о, -ы, (musím): Мы должны хорошо работать;
намерен, -а, -о, -ы (hodlám): Я намерен поговорить с ним;
готов, -а, -о, -ы (jsem připraven): Мы готовы решить эту проблему;
обязан, -а, -о, -ы (musím): Вы обязаны нам помочь;
способен, -а, -о, -ы (jsem schopen): Он способен это сделать;
виден, -а, -о, -ы (je vidět): Уже виден их завод,
слышен, -а, -о, -ы (je slyšet): Слышен звонок. Отсюда хорошо видно и слышно;
жив, -а, -о, -ы (být naživu): Его родители живы.

Překlad českého rád

Ruské **рад, -а, -о, -ы** (pouze jmenný tvar) se může pojit pouze s vedlejší větou, s infinitivem nebo s 3. pádem.

Я рад	– что вы приехали.	— Jsem rád, že jste přijel.
	– вас видеть.	— Jsem rád, že vás vidím.
	– вашему успеху.	— Mám radost z vašeho úspěchu.

Na rozdíl od češtiny se ruské **рад** nepojí s určitým tvarem slovesným. Českému **rád** odpovídají v ruštině i jiné ekvivalenty:

+ sloveso nedokonavé v infinitivu — я **люблю** (читать, ходить в кино, купаться)
рад

+ sloveso dokonavé v určitém tvaru — я с **удовольствием** (прочитаю, напишу)
 я **охотно** (вам помогу, приду)

рад bych, **ради** bychom — мы **хотели бы** (получить от вас проспекты)

радěji — **лучше** (останусь дома)

— я **предпочитаю** (ездить на машине)

нерадěji — я **больше всего** (люблю заниматься компьютером, хотел бы с тобой посоветоваться)

Stupňování přídavných jmen

Jakostní přídavná jména je možno stupňovat. Tvary 2. a 3. stupně jsou jednoduché nebo opisné.

Другой ступень прилагательных

Tvar	Způsob tvoření	Пříklady
jednoduchý	кmen + ee (-ей)	красивее (красивей)
	кmen + e	легче, тише
сložený	более + základní tvar менее + základní tvar	более красивый (-ая, -ое, -ые) менее красивый (-ая, -ое, -ые)

Познámky:

1. Příponou **-ee (-ей)** se tvoří 2. stupeň od přídavných jmen, která nemění kmenovou souhlásku: быстрее, длиннее, крупнее, сильнее, теплее, труднее.

Пřízvuk u dvouslabičných slov přechází na příponu: новый — новее, умный — умнее. Přípona -ей je hovorovější.

2. Při tvoření 2. stupně příponou **-e** dochází ke změně kmenové souhlásky:

к — ч: крепкий — крепче, мягкий — мягче, громкий — громче, мелкий — мельче;

г — ж: дорогой — дороже, строгий — строже;

х — ш: тихий — тише, сухой — суше, глухой — глуше;

д — ж: твёрдый — твёрже, молодой — моложе;

т — ч: богатый — богаче, крутой — круче, ale: жёлтый — желтее, знаменитый — знаменитее a jiná na -итый, -истый;

ст — щ: простой — проще, чистый — чище, толстый — толще, частый — чаще;

в — **вл:** дешёвый — дешевле, ostatní se tvoří příponou -ee: новый — новее, красивый — красивее.

3. Někdy se při tvoření vypouští část kmene **-к-, -ок-:** редкий — реже, гладкий — глаже, жидкий — жиже, короткий — короче, близкий — ближе, низкий — ниже, узкий — уже, высокий — выше, широкий — шире, сладкий — слаще, глубокий — глубже.
4. Příponou **-ше** se tvoří 2. stupeň od přídavných jmen далёкий — дальше, долгий — дольше, старый — старше, тонкий — тоньше. Stejnou příponu mají také příslovce дальше (далеко), раньше (рано).
5. V některých případech se tvoří 2. stupeň od jiného kmene: хороший — лучше, плохой — хуже, маленький — меньше.
6. Několik přídavných jmen tvoří jednoduchý 2. stupeň příponou **-ший:** больший (большой), меньший, лучший, худший, младший, старший, высший, низший. Tyto tvary (kromě больший) mají však většinou význam 3. stupně: товар лучшего (высшего) качества, высший (низший) сорт чая, в худшем случае, по меньшей мере (при наименьшем). Užívají se mnohdy v terminologických výrazech: высшее образование (vysokoškolské vzdělání), старший преподаватель (odborný asistent), младший лейтенант (podporučík).
7. Předpona **по-** dodává tvarům význam **trochu, o něco;** постарше — trochu, o něco starší, повеселее — trochu, o něco veselejší. Mohou vystupovat i jako přívlastek za svým podstatným jménem: Покажите мне костюм подешевле. = Покажите мне более дешёвый костюм.
8. V češtině se používá tzv. **komparativ absolutní**, který nevyjadřuje srovnání, nýbrž omezenou míru vlastnosti. Ruština zde užívá jiného formálního prostředku:
(odjet na) kratší dobu — короткое время, непродолжительное время
starší člověk — пожилой человек
menší dárky — небольшие подарки
bohatší rodina — довольно богатая семья
silnější muž — толстоватый мужчина
mladší chlapec — парень помоложе
9. Srovnávaný předmět u jednoduchých tvarů se vyjadřuje **2. pádem** nebo spojkou **чем:** Сестра je младší než я. — Сестра моложе меня. (Сестра моложе, чем я.)
10. Opisné tvary se používají hojněji v knižním stylu, tvary jednoduché jsou spíše hovorovější.
11. Složené tvary se používají především v přívlastku, např.: Я читаю более интересную статью. Jednoduché tvary se užívají v přísudku: Петя выше меня.

Третий ступень прилагательных имен

Tvar	Způsob tvoření	Příklady
jednoduchý	kmene + -ейший kmene + -айший	красивейший строжайший
složený	самый + základní tvar наиболее + základní tvar (наименее) jednoduchý 2. stupeň + всего jednoduchý 2. stupeň + всех	самый красивый наиболее красивый красивее всего красивее всех

Poznámky:

1. Tvary s příponou **-айший** se tvoří pouze od přídavných jmen, u nichž se mění **к, г, х** v **ч, ж, ш**: крепкий — крепчайший, строгий — строжайший, тихий — тишайший. V ostatních případech se připojuje přípona **-ейший**. **Prízvuk** je na stejném místě jako u jednoduchého tvaru 2. stupně: интереснее — интереснейший, яснее — яснейший. Přípona **-айший** je vždy přízvučná. Jednoduché tvary se používají převážně v přívlastku.
2. Jednoduché tvary 3. stupně většinou označují velmi vysoký stupeň příznaku (**elativ**): важнейшая проблема — nejdůležitější (velmi důležitý) problém, добрейший человек — velmi dobrý člověk, мельчайшие подробности — nejmenší подробности apod.
3. Opisné tvary se **самый** jsou stylisticky neutrální, se slovem **наиболее** (**наименее**) se používají spíše v knižním stylu. Používá se jich v přívlastku i v přísudku.
4. Opisné tvary se slovem **всех** (**всего**) se užívají pouze v přísudku. **Всех** se používá tehdy, jestliže porovnáváme osoby nebo věci stejného druhu: Он умнее всех. Это здание красивее всех (зданий). **Всего** se užívá tehdy, jestliže porovnáváme s ostatními druhů: Здоровье дороже всего.
5. U několika přídavných jmen je možno tvořit třetí stupeň předponou **наи-** (pozor na pravopis!): наилучший, наименьший, наихудший, наибольший, наивысший. Užívají se zejména v knižním stylu.